

PSİKOLOJİNİN TANIMI VE TARİHÇESİ

Psikoloji; insan ve hayvan davranışlarını, bu davranışlar altında yatan nedenleri araştıran bilim dalıdır. Psikolojinin 4 temel işlevi vardır: Davranışları Anlamak Açıklamak Yordamak Kontrol etmek 1879 da Almanya' da Wundt tarafından gerçekleştirilen çalışmalarla psikoloji felsefeden ayrılmıştır. Wundt'dan itibaren psikolojide bir takım kuramlar ve yönelimler belirmiştir. Psikoloji tarihinde her bir düşünce ekolü, onun yerini alan sonraki ekole geçerek süreklilik göstermiştir.

Yapısalcılık (Wundt – Titchener)

Zihnin yapısını inceler. Zihnin bilinç öğeleri ve saf duymalardan oluştuğunu savunur. Çalışmalarında içe bakış yöntemini kullanmıştır. İçsel duygu ve düşünceler üzerine odaklanmıştır.

İçebakış: Bireyin kendini incelemesi, olaylar karşısında düşündüklerini ve hissettiklerini dile getirmesidir.

İşlevselcilik (James – Dewey)

Zihnin yapısından çok nasıl çalıştığı üzerine odaklanmıştır. Zihin sayesinde birey çevreye uyum sağlar. Günlük yaşamda kullanılan algılama, düşünme ve öğrenme süreçlerini ele almaktadır.

Davranışçılık (Watson – Pavlov)

Psikolojinin bir bilim dalı olması için incelenebilir gözlenebilir davranışlar üzerinde durulmalıdır. Davranışı içinde bulunduğu çevre koşullarıyla ve U-T bağıyla açıklar. İçe bakış yöntemini reddetmiştir.

Psikoanalitik Yaklaşım (Freud – Erikson)

Psikoanalitik yaklaşıma göre insan doğuştan bencil ve kötüdür. Davranışların temelinde doğuştan getirilen cinsellik ve saldırganlık dürtülerinin olduğunu savunur. Çocukluk dönemini, kişilik gelişiminde en önemli dönem olduğunu savunur. Freud'un çalışmaları daha çok davranış bozukluklarının tedavisine odaklanır.

Bilişsel Yaklaşım (Werheimer –Koffka)

Gestalt ekolü bilişsel yaklaşımın öncülüğünü yapmıştır. Bu yaklaşıma göre insan çevresindeki uyarıcıları seçer, algılar ve işler Zihinsel süreçleri algı, dikkat vb. gibi süreçlere incelenir. İçe bakış yöntemini benimser ancak parçalamak için değil bütünleştirmek için kullanır.

Hümanist Yaklaşım (Rocers – Maslow)

Bireyin öznel yaşantısına fenomen adını verirler. Bu görüşü benimseyen kuramcılar deneysel yöntemleri reddederler. Çünkü her birey tek eşsiz ve benzersizdir Bu

kurama göre insan doğuştan iyidir. İnsan kendini gerçekleştirme gizil gücüyle dünyaya gelir, amacı yaşamı anlamlandırma istediğidir.

Biyolojik Yaklaşım (Hebb)

İnsan davranışlarını beynin fonksiyonlarından, sinir sisteminden ve kanın kimyasal yapısından yola çıkarak açıklamaya çalışan yaklaşımdır.

Ekolojik Sistem Yaklaşımı (Barker, Bernstein, Bronfenbrenner)

İnsan gelişiminin ekolojisi üzerine odaklanır. Bu yaklaşımda insanın ekolojik çevresi toplumsal kurumlardan (ekonomi, politika, aile, hukuk, kültür v.b.) oluşur. Bireyi anlamak için onun ekolojik çevresini anlamalıyız. Bronfenbrenner'e göre bu ekolojik çevre 4 alt sistemde ele alınabilir.

a. Mikro sistem: Ebeveynler, arkadaşlar, komşular, öğretmenler...

b. Mezosistem: Kişinin yaşamındaki sistemlerin kesişimi. Ev, okul, iş gibi sistemlerin bağlantısı.

c. Ekzosistem: Gelişimi dolaylı olarak etkileyebilecek dış çevre. Babanın ve annenin işyeri, medya ve internet.

d. Makro sistem: Geniş kültürel bağlamı ifade eder. Doğu yada batı kültürleri, ulusal ekonomi, alt kültürler vb.

PSİKOLOJİ VE ALT DALLARI

Psikoloji, odaklandığı ve anlamaya çalıştığı konulara göre çeşitli alt dallara ayrılmıştır.

DeneySEL Psikoloji

Özel laboratuvarlarda deneysel yöntemleri kullanır. Başlıca konuları arasında algı, tutum, öğrenme vb.

Fizyolojik Psikoloji

Davranışın biyolojik yapısını inceler. Biyoloji biliminden yararlanır.

Katsılastırmalı Psikoloji

Türlerin ve kültürlerin davranışları arasındaki benzerlik ve farklılıkları inceler.

Sosyal Psikoloji

Bireyin davranışlarının sosyal ortamdan nasıl etkilendiğini ve ortamı nasıl etkilediğini araştırır.

Psikometrik Psikoloji

Psikoloji araştırmalarında kullanılan ölçüm araçlarının geliştirir. İstatistik ve matematikten yararlanır.

Uygulamalı Psikoloji

Psikolojinin verilerini günlük hayat problemlerine uyarlar.

Klinik Psikolojisi

Kişiliğın gelişimini ve davranış bozuklukları inceler. Hem psikoloji hem tıp bilimi ile etkileşim içindedir.

Danışmalık Psikolojisi

Eğitim sürecinin etkililiğini artırmayı amaçlar. Ayrıca bireyin karar verme sürecine destek verir.

Örgüt Psikolojisi

Çalışma ortamında insan davranışlarını inceler. Verimlilik, motivasyon, personel seçimi vb. araştırır.

Eğitim Psikolojisi

Bireyin gelişim ve öğrenme özelliklerini araştırır. İki alt dalı bulunmaktadır:

Gelişim Psikolojisi

İnsanın doğum öncesinden ölüme kadar geçirdiği değişimlerin açıklanmasıyla ilgilenir.

Öğrenme Psikolojisi

Öğrenmenin oluşumu ve ilkeleriyle ilgilenir.

Araştırma Yöntemleri

Araştırma

Sorunlara Güvenilir çözümler bulmak amacıyla planlı, sistematik olarak verilerin toplanması yorumlanarak değerlendirilmesi ve rapor edilmesidir.

Betimsel Yöntemler

Doğal Gözlem

Olayın doğal ortamında hiçbir müdahalede bulunulmadan gözlenmesidir Hipotez ve deneyleme şamalarından geçer. Gözlemci koşulları etkilemez. Değişkenleri kontrol etmez.

Sistemik Gözlem

Olayın yeri, zamanı ve koşullarının gözlemci tarafından hazırlandığı gözlemlerdir. Sadece araştırma konusu olan davranışlar gözlenir.

Testler

Belli davranışları ve bu davranışların özelliklerini ölçmek amacıyla kullanılır. Örnek Zeka, ilgi vb.

Anketler

Bireyin bir konuya ilişkin düşünce, görüş ve önerilerini belirlemek için sorulara verilen cevaplar aracılığıyla gözlemde bulunma işidir. Örnek: Kamuoyu yoklamalar, pazar araştırmaları...

Mülakat/ Görüşme

Belli bir amaç için yapılan karşılıklı soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı iletişim sürecidir.

Olay /Vak'a İncelemesi

Bir olayın ya da kişinin derinlemesine ayrıntılı olarak incelenmesidir. Detaylı ve farklı teknikler bir arada kullanılır.

Gelişimsel Yöntemler

Kesitsel/ Enlemsel Yöntem

Farklı yaş gruplarındaki bireyler aynı anda incelenir. Her denek için tek bir gözlem vardır, kısa sürede bilgi sağlar.

Boylamsal Yöntem

Aynı birey grubu farklı zaman dilimlerinde tekrar tekrar incelenir. Uzun zaman alır. Pahalıdır. Araştırmacının ömrü yetmeyebilir. Aynı denekleri bulmak zordur.

Sırasal/ Ardışık Yöntem

Enlemsel ve boylamsal yöntemin bir arada kullanılmasıdır. Pek çok farklı doğum bölüklerinin tekrar tekrar test edilmesi yaklaşımıdır.

Deneyisel Yöntem

Bir değişkenin etkilerini gözlemek üzere koşulları hazırlanmış gözlem ya da deneyleme sürecinin tümüdür. Diğer bilimler gibi psikolojide de araştırmaların temelidir. Araştırma yöntemlerinde neden sonuç ilişkisi veren tek yöntemdir. Değişken; Gözlenebile, farklı değerler alabilen özelliklerdir

Bağımsız Değişken

Araştırmacının kontrol ettiği, ilgisini yoğunlaştırdığı, sonucu etkileyen değişkendir. Nitel ya da nicel olabilir.

Bağımlı Değişken

Araştırmacının kontrol edemediği bağımsız değişkene bağlı olarak ortaya çıkan ve araştırmacının sonucu durumunda olan değişkendir.

Kontrol Değişkeni

Bağımsız değişken dışında bağımlı değişken üzerinde etkisi olabilecek tüm değişkenlerdir.

Korelasyonel/ İstatistikî Yöntem

İki değişken arasındaki ilişki miktarını istatistiksel olarak gösterir.

Bunun için korelasyon (r) hesaplanır. Bu yöntemde neden sonuç ilişkisine bakılmaz.

Örnek:

Sigara içmekle sağlıklı yaşamak arasında negatif korelasyon vardır.

Zeki olmak ile boy uzaması arasında ilişki yoktur.